

5. Онишкевич Л. Драматургія української діаспори // Близнята ще зустрінуться: Антологія драматургії української діаспори. – К. – Львів, 1997. – 657 с.
6. Погорілий С. «Деякі особливості поетики Винниченка» // Дивослово, 1995, № 9, ст.3-12 (3).
7. Шумило Н. Гармонійне і дисгармонійне в українській літературі початку ХХ ст. (Володимир Винниченко і сучасники) // Київська старовина. – 1998. – № 5 ;125.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Лимаренко Алла Леонідівна – аспірантка кафедри української літератури КДПУ імені В. Винниченка.

Наукові інтереси: література доби модернізму, особливості функціонування звукових образів у драматичних та прозових творах.

СПЕЦИФІКА РЕКОНСТРУКЦІЇ ПОСТАТІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА НА СТОРІНКАХ ДИЛОГІЇ Г. КОСТЮКА «ЗУСТРІЧІ І ПРОЩАННЯ»: РЕЦЕПЦІЯ КРИЗЬ ПРИЗМУ МЕМУАРИСТИКИ

Наталія МАЖАРА (Луганськ)

Стаття присвячена розгляду постаті Володимира Винниченка з позицій рецепції Г. Костюка як мемуариста. Проаналізовано особливості реконструкції особистості митця засобами художньо-документальної літератури на матеріалі ділогії "Зустрічі і прощання".

Ключові слова: мемуаристика, постать митця, секрети творчої лабораторії, спадщина письменника, архів Винниченка.

The given article is devoted to the consideration of Volodymyr Vynnychenko's personality from the positions of G.Kostuk's reception as memoirist. The peculiarities of the literary artistic and documentary literature on the material of the dilogy "Meetings and Partings" have been analyzed.

Key words: memoir writing, the figure of the artist, the secrets of creative laboratory, the legacy of writer's archive after.

Володимир Винниченко – знакова постать в історії української культури, митець, якому долею судилося пройти величний і водночас трагічний життєвий шлях. Цій неординарній особистості вдавалося вміщувати в собі різні іпостасі – письменника–романіста, драматурга та поета, філософа і публіциста, маляра і знаного громадсько-політичного діяча. Однак, суперечливості епохи та суб'єктивна фатальність у поєднанні з його власними ідейно-художніми пошуками спричинили неоднозначне розуміння й тлумачення доробку митця.

Останнє десятиліття, на нашу думку, характеризується появою новітніх перспектив у переосмисленні Винниченкової спадщини: з'являється невідома інформація про його життя і творчість, повертається частина архіву, розкриваються секрети творчої лабораторії. Серед великої кількості досліджень, опублікованих у різній періодиці, помітними здобутками стали праці В. Гуменюка, Т. Гундорової, Г. Клочека, С. Михиди, Л. Мороз, В. Панченка, Г. Сиваченко, В. Хархун та багатьох інших.

Проте, незважаючи на значні успіхи, в українській науковій думці й досі не існує єдиного беззаперечного підходу до вивчення В. Винниченка, ще залишається ще чимало невідомих документів і граней його доробку, тому дослідження цього аспекту не втрачає актуальності на сучасному етапі розвитку літературознавства й набуває нової якості при розгляді крізь призму художньо-документальної літератури.

Звернення до пропонованої теми розвідки зумовлено недостатнім вивченням значення мемуарної діалогії Г. Костюка в галузі винниченкознавства на початку ХХІ ст. та потребою її осмислення для створення загальної картини реконструкції постаті митця засобами літератури non-fiction.

Метою нашого дослідження є спроба розглянути особливості рецепції постаті В. Винниченка з позицій спогадів Г. Костюка як мемуариста.

Суб'єктивні погляди на видатних сучасників, приватний вимір історичних подій завжди цікавив і надала цікавить людство. Завдяки цьому мемуаристика вже не одне сторіччя має беззаперечний успіх у читачів.

Як відомо, однією з характерних рис мемуарів є те, що до цього метажанру звертаються зазвичай тоді, коли виникає потреба розставити всі крапки над "і". Винятком не є і Григорій Костюк: "Я ніби жартую з життям. Мені минає 81-й рік, а я сідаю писати спогади. Це зухвальство старої людини, скаже дехто. Можливо. Не перечу. Але зухвальство ненавмисне. Воно зумовлене обставинами мого життя..." [4, с. 23].

Діалогію "Зустрічі і прощання" можна вважати новим важливим етапом у неупередженому та об'єктивному відтворенні суперечливостей і здобутків українського культурного процесу ХХ ст. Уперше ці спогади вийшли друком у видавництві Канадського інституту українознавчих студій (Едмонтон, Торонто) – перший том 1987 року, а другий – 1998. В Україні ці книги побачили світ завдяки видавництву "Смолоскип" 2008 року.

На вмінні Г. Костюка виводити на сторінки власних праць постаті величких митців і на його заслуги у справі їх реконструкції неодноразово наголошували у своїх дослідженнях О. Галич [3], Т. Гажа [2], Н. Баштова [1], Н. Сопельник [6].

Переживши власний складний життєвий злам через переслідування, вимушену еміграцію, він намагався за допомогою виражальних засобів і цікавих деталей відтворити образ своєї епохи на тлі спогадів про її яскравих представників. Безпосереднім предметом оповіді в "Зустрічах і прощаннях" виступають ті митці, на долях яких особливо позначилося "буремне ХХ століття" – М. Зеров, П. Филипович, М. Драй-Хмара, Г. Косинка, І. Багрянний, В. Сосюра, Остап Вишня, Ю.Клен, Т.Осьмачка, В.Винниченко, М. Хвильовий та багато інших, що відповідає канонам мемуаристики.

Одним зі специфічних моментів, що характеризує приналежність діалогії до мемуарного мета жанру, є те, що автор визначає хронотоп своїх "зустрічей і прощань" – описує умови, за яких бачився зі своїми героями,

тобто час, місце, друзів, знайомих, котрі були присутніми при зустрічі, або учасників певних життєвих колізій. Оповідь спрямована від зустрічі до зустрічі, він пише тільки про те, що бачив, і безпомилково, на його думку, зрозумів.

“Зустрічі і прощання” – надзвичайно багата за фактажем діалогія, сповнена глибокого й достовірного змісту, відтвореного очевидцем та учасником доби становлення української культури 20–30-х років, періоду Другої Світової війни, що немає жодних аналогів.

Спогади Г. Костюка є досить цікавими в жанровому плані. Для них характерним є переплетення тематичних ліній, присвячених його сучасникам. Однією з основних є доля Володимира Винниченка. Хоча детальному розгляду постаті митця присвячено четвертий розділ другої книги, що починається з оповіді “Моя Винниченкіада”, згадки про нього простежуються і протягом першої частини. Усі тематичні лінії об’єднуює в єдине ціле прагнення закарбувати минуле, що є центральним у композиції діалогії.

Як і самого В. Винниченка, Г. Костюка можна вважати багатогранною особистістю, підтвердженням цьому є наведені в книзі факти. Увесь життєвий і творчий шлях і мемуариста, і об’єкта його спогадів – напружена праця, постійна дієва позиція. За свою дослідницьку роботу 1990 року науковець став лауреатом премії імені Володимира Винниченка, отримавши її за титанічні зусилля в систематизації та оприлюдненні його архівів.

Діалогія має чимало специфічних моментів, що еднають, або, навпаки, відрізняють її від творів цього жанру. Ми вважаємо, що це пов’язано з тим життєвим матеріалом, який лежить в основі спогадів автора. Він виокремлює зі свого життя те, що стосувалося Винниченка, позначаючи лише легким фоном канву суспільного та власного життя.

Постать митця з’являється в другій частині діалогії не одразу. Оповідь щодо нього Г. Костюк починає з певного прологу, що, на нашу думку, розкриває причини інтересу мемуариста саме до його постаті: “про те, що 6 березня 1951 року на півдні Франції в містечку Мужен (...) помер Володимир Винниченко, я довідався з редакції “Українських вістей” за кілька днів після цієї події. ... Це була смерть володаря дум мого покоління” [5, с. 253]. Науковець був захоплений його особистістю і вважав, що “... помер український письменник, політичний і державний діяч, дух якого позначився на всьому культурному й суспільному житті українського народу... Без нього українська література була б дуже надщерблена...” [5, с. 256].

Григорія Костюка як людину й науковця вирізняло з-поміж інших те, що він не міг легковажно ставитися до занепаду української культури. Добре розуміючи всю суперечливість своєї доби, жодна людина, організація не виявляли найменшого зацікавлення долею спадщини Винниченка, він

широ перейнявся вирішенням цього болісного питання: “Ідея рятування Винниченкового архіву важким каменем лягла на мою душу” [5, с. 256].

Автор декларує в діалогії домінування конкретики деталей, фактів, слів, відчуттів, підкреслює невидуманість образів своїх героїв через те, що нічого не домислює й не оцінює, а тільки бачить своїми очима. Як справжній мемуарист, він прагне створити переконливий твір, намагається уникнути сумнівних фактів, які неправильно витлумачили б життєвий і творчий шлях митця. Науковець оповідає про те, що пройшло крізь призму особистого досвіду, сприйняття життя. Він пише “про себе” тільки тією мірою, наскільки необхідним є його “авторське всезнання”. Його спосіб відновити образ В. Винниченка – це реконструювати світ, що оточував письменника, спираючись на власні враження й відчуття. У цьому й полягає його правда як мемуариста.

Зі сторінок “Зустрічей і прощань” ми дізнаємося, що перше знайомство відбулося за шкільних і студентських років – часів, коли твори Винниченка були дуже популярними: “... їх розхоплювали, над ними дискутували, їх критикували, але насамперед – масово читали від столиці до найглухіших містечок” [5, с. 253].

Проголошення митця “старим вовком української контрреволюції”, нав’язування масовій свідомості його образу як “національно-буржуазного” письменника та невдалого політичного діяча, заборона вивчення його в школах, зберігання у бібліотеках, видавництва творів взагалі – такими постають картини 30–х років ХХ століття в мемуарах Костюка. Ним самим і його однодумцями ці події були сприйняті як “один із перших смертельних ударів по українській культурі і державності” [5, с. 253].

Г. Костюк роздумує над тим, що попри нищівну критику В. Винниченка, представникам української інтелігенції була небайдужою його доля: “...де ж Винниченко? Що з ним? ... Де він зараз? ... живе десь на своєму хуторі у Франції. Від політики відійшов. ... Це нас не тільки не збайдужило, а навпаки, збудило ще гостріше бажання довідатись докладніше про письменника” [5, с. 253].

Творча й громадсько-політична діяльність митця завжди була далека від однозначної оцінки та характеризувалася категоричністю висловлювань. Цей факт підтверджує і мемуарист, відновлюючи в пам’яті специфіку ставлення української еміграції до нього: “... прихильники активного українського націоналізму, та й частина унерівців відкидають Винниченка з літератури і громадського життя” [5, с. 253]. В оповіді Костюка простежуються й причини такого ставлення інтелігенції: “Певна частина її, роками приучувана до конформізму й пристосуванства, до безініціативності, пришикла й слухняно пішла найкрикливішою екстремною еміграційною вулицею...”, а інша частина – “... посіла позицію ніби незацікавленості й байдужості, чи то вдоволеної вишості”, однак “частина інтелігенції, особливо принципово-демократичного способу думання, зберегла юнацький

сентимент до Винниченка. І вже в перший повоєнний рік, як тільки хтось довідався Винниченкову адресу, полетіли до нього листи” [5, с. 253–254].

Достовірність є основною метою оповіді автора. Повз увагу мемуариста не проходить і той факт, що були випадки, коли інші шукали можливості “пожитися з Винниченка”. Ним віднайдено чимало рукописів, що були надіслані письменнику для прочитання та надання порад щодо написаного, дехто листувався з ним, щоб похизуватися, що веде кореспонденцію “з самим Винниченком!”. Так, з пам’яті Г. Костюка виринають образи Івана Манила та Леоніда Полтави, перший з яких, видавши дві збірки своїх байок, “вирішив не тільки ошчасливити Винниченка цими своїми творами, але й довідатися, чи не міг би він там, у Франції, розпродати трохи цих байок...”, інший – “виписував прерізні пеани” на честь письменника, гадаючи, що він заможна людина, однак, коли виявилось, що це – “муженський відлюдник”, “матеріальний злидар”, Полтава “відсахнувся від нього і перекинувся до табору тих, які його почали підготовувати й нацьковувати на Винниченка” [5, с. 254]. З цього стає зрозумілим, що науковець переймався домінуванням у суспільстві “атигромадського людського егоїзму”, який і призвів до того, що охочі врятувати спадщину митця виявилися одиниці.

Напружено мобілізуючи у своїй пам’яті згадані події, за допомогою ретроспекції він знову повертається до 6 березня 1951 року, коли раптово дізнався про смерть Винниченка, до своїх намірів написати про нього ґрунтовну статтю: “Я відчув, ніби маю несплачений йому борг. ... я давно намірявся написати про нього... А тут раптом – смерть. Я сів бодай за короткий некролог” [5, с. 255]. Таким чином, 1 і 2 квітня 1951 року в “Українських вістях” вийшла праця “Володимир Винниченко (життя і творчість)”, яку сам Г. Костюк називає своїм “початком причетності до винниченкознавства”.

Протягом усієї другої частини діалогії мемуарист підкреслює, що в описі своїх спогадів він спирається тільки на власні враження, недовіряючи розповідям інших людей. Єдине джерело фактів і подій, яке визнає науковець, – це він сам, це його пам’ять, сприйняття життя.

Новий період у дослідженні постаті митця наявний у подорожніх нотатках Костюка під час мандрівок до Брюсселя, Парижа, Канн і пов’язаний з прагненням зустрітися із вдовою письменника – Розалією Яківною Винниченко.

Г. Костюк малює картину, що збереглася в його пам’яті під час відвідин Закутка – садиби Винниченків: “Я поволі зійшов у долину і хвилин за п’ять побачив стару браму з відомим мені написом “Zakoutok”. Відчиняю хвіртку. Перше, що впадає в вічі, – стежка й чотири великі кипариси, які ніби стоять на сторожі й спрямовують прибульця до будиночка, що видніє в глибині садиби...” [5, с. 260–261].

Надавши характеристику обставин свого першого знайомства з Розалією Яківною, мемуарист переходить до узагальнень описаного, а

потім, навпаки – до опису подальшої зустрічі та свого проживання у будинку: “Я блукав по садибі Закутка. Все було занехаяне, без руки господаря. Пізніше – читав (уперше!) “Відродження нації” [5, с. 265]. Майже постійно в текст спогадів вливаються фрагменти з повсякденного життя автора.

Зустріч із вдовою Винниченка, перебування в робочому кабінеті, “курні” письменника стали основою пізнання Г. Костюком самого митця. Він відкрив для себе його як незнамого досі маляра: “Ми стояли в невеликому передпокої першого поверху... Мою увагу приковує портрет гарної дівчини в блакитній сукні з букетом у руках на тлі провансальського пейзажу. – Чий це малюнок? – питаю. – Володимира Кириловича – чую притишену відповідь. – Він малював? – А ви не знали? То зараз побачите ще інших його картин. Я був здивований. Це ... була приємна новина” [5, с. 261].

Інформативними також є спогади, що розкривають секрети творчої лабораторії Винниченка, якими поділилася з дослідником Розалія Яківна: “Машинки не вживав. Писав пером? – Так. І обов’язково темно-синім або чорним атраментом. Перший чорновий текст був від руки. Тоді він його ще уважно опрацьовував – викреслював, робив нові вставки, поправляв стилістично. Аж тоді я, або він сам, передруковували. – І це вже була остання редакція? – не вгаваю я. – Ні. Машинописний текст проходив ще одну чи дві редакції і тільки тоді Володимир Кирилович давав собі спокій. Та й то не надовго” [5, с. 263].

Григорій Костюк ретельно намагався передати свої відчуття й думки з приводу спілкування з дружиною письменника, але головним було намагання зрозуміти внутрішню сутність митця, його настроїв, розкрити причини поведінки, яку вороги називали “хитанням і радянофільством”. І це йому вдалося, насамперед, за сприяння Розалії Винниченко, яка оповіла про ті часи, коли в них виникала можливість повернутися на батьківщину: “Яке щастя, що ми не потрапили в те пекло! А могли. Бо двічі стояли вже майже перед дверима... Але ми не виявляли активності. І ми врятувалися. ... Він безмежно тужив за Україною, за українським народом. Без свого народу, без рідного повітря він не міг жити і творити Але одночасно він, як у 28-му, так і в 45-му році, якимось глибоким інстинктом відчував трагізм і небезпеку такого повернення. І ми не вернулися. Ми тут бідували, як бачите, але там було б щось набагато страшніше” [5, с. 266].

Мемуарист йде за власною логікою розуміння долі письменника. Вражений побаченням у Закутку, він розмірковує на тим, що “цей хутір, цей “курінь” з його примітивними, але ж такими зручними для праці пристроями, ця канапа і цей спосіб писання! Де, в якого культурного народу ми щось подібне знайдемо? Ні, все це мусить бути збережено. Інакше ми допустимося злочину перед нашим народом. Це мусило б стати культурним заповідником імені Винниченка!” [5, с. 263].

Проте, відзначимо, що Костюк насторожено сприймав спроби інших щодо наближення до Закутка та спадщини митця: “... здивувало, що ця малярка, яка порівняно недавно стала вхожою в цей дім, відіграє роль ніби “душеприкажчиці” господині дому”, – зазначає автор на підтвердження наших міркувань про Іванну Винників [5, с. 287].

Отже, виявивши для себе ці невідомі факти з життя Винниченка, він наблизився до центрального пункту інтерпретації його долі та головного свого завдання – збереження спадщини письменника з благословення Розалії Яківни.

Г. Костюк фіксує кожен крок свого архівування його доробку, напружено вчитується у віднайдені документи: “це був океан і, водночас, несусвітній хаос духовного, творчого й особистого життя Винниченка. Насамперед – бібліотека” [5, с. 284], “... натрапляю майже на диво – рукопис роману “Чесність з собою”, датований 1909 роком, рукописи “Соняшної машини”, невідомого мені роману “Вічний імператив”...” [5, с. 285], ретельно аналізує ситуацію, що склалася з приводу пошуків місця для його збереження, що й привело дослідника до Колумбійського університету.

Поряд з цим на сторінках “Зустрічей і прощань” спостерігаємо й критичну оцінку автором своїх дій, що зумовлена їхнім баченням уже з урахуванням власного життєвого досвіду: “... Я не мав тоді абсолютно ніяких умов, щоб узяти керівництво цією справою на себе... У мене не було досвіду, не було часу...” [5, с. 267].

Однак, незважаючи на це, вже в липні 1951 року було опубліковано “Відкритого листа до всіх українських емігрантів, розсіяних по світі, до всіх українців доброї волі, до всіх, хто дорожить надбанням української культури” із закликом до виявлення уваги до долі Винниченкової спадщини, а 1952 року – створено разом з В. Чапленком і В. Міяковським “Комісію для охорони і збереження літературної та мистецької спадщини В. Винниченка”, яку він й очолив, та найважливішою виявилася титанічна праця з питань класифікації, опису, створення схеми впорядкування архіву митця за дев’ятьма різновидами та його перевезення до США.

“Зустрічі і прощання” як неупереджений документ переконують, що Г. Костюк виважено, тверезо аналізував ситуацію, шукаючи найкращий варіант для збереження архіву. Підтвердженням цьому й стала подія, запис якої містить друга частина діалогії: “16 травня 1958 року архів Винниченка прибув до Нью-Йорка. Всі 12 пак з архівом і дві з картинами приставили до підвалу будинку бібліотеки й архіву Колумбійського університету” [5, с. 308–309], якому передує дослівно вміщений текст заповіту вдови письменника Розалії Яківни згідно з яким: “...коли на Україні буде відновлено демократичний устрій і Україна стане справді вільною і незалежною демократичною державою, де буде забезпечено справжню свободу слова і безсторонне, об’єктивне наукове вивчення цих матеріалів –

то Архів Колумбійського університету передасть їх повністю Українській Академії Наук у Києві...” [5, с. 277].

На жаль, і досі умови цього заповіту повністю не виконано – архів і бібліотека письменника зберігаються в США. Виняток становлять лише мистецькі праці В. Винниченка, презентовані сотнею оригінальних олійних картин, акварелей, альбомів з малюнками, що були передані Українською Вільною Академією Наук у США Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка 2000 та 2002 роках.

Спогади Г.Костюка зводяться не лише до його бачення творчості митця. Досить часто трапляються характеристики, спогади сучасників про Винниченка, які роблять оповідь мемуариста цікавішою, надають певного відтінку до загальної реконструкції образу письменника. Так, у книзі наведено спомини Тодося Осьмачки, який уважав, що В. Винниченко був “одним з небагатьох авторитетів в українській літературі” [5, с. 338], ставлячи його поряд з Т. Шевченком, І. Франком і Лесею Українкою; скептичні та іронічні міркування Еммануїла Райса стосовно приналежності митця до “письменників з позаестетичного ряду” [5, с. 303], захоплення ним Варвари і Юлії Лук’янович – “... Ви не можете уявити собі того романтичного настрою... Заборонені книжки, та ще й по-українському! І такого цікавого, з модерними ідеями, письменника. Він нас зробив українками” [5, с. 280], існування безглузвих випадів Юрія Косача стосовно того, що ніби митець “діставав від радянської влади великі гроші й прогулював їх у паризьких нічних кабаре” [5, с. 398] тощо.

Необхідно також зазначити, що мемуарні свідчення Г. Костюка стосовно Володимира Винниченка відзначаються й наявністю певних побажань нащадкам, є сповненими віри в краще майбутнє українського народу, інтереси якого для нього були понад усе: “... Закуток ... стане культурним заповідником імені Винниченка. До нього злітатимуться українці з усього світу... щоб тут духовно й фізично відпочити і на високій муженській горі, де могила Винниченкова, покласти китицю квітів з українських полів. Так буде. Я в це вірю, як у безсмертя нашого народу й нашої держави” [5, с. 288].

Таким чином, створені для фіксації минулого, “Зустрічі і прощання” перетворилися не тільки на цінний шедевр мемуаристики, а й на своєрідний культурний феномен.

Звичайно, ми не претендуємо на вичерпність проведеного дослідження, адже Григорій Костюк створив такий твір, аналіз якого не може бути обмеженим однією науковою розвідкою, що, у свою чергу, створює можливості для залучення до творчих пошуків нового покоління науковців і новітнього аналітичного інструментарію.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Баштова Н.Г. Григорій Костюк – історик літератури та літературний критик. – Автореф. дис. ... канд. філол. наук. – Київ, 2002. – 20 с.

2. Гажа Т.П. Українська літературна мемуаристика другої половини ХХ століття: становлення об'єктного і суб'єктного типів. – Автореф. дис. ... канд. філол. наук. – Харків, 2005. – 20 с.
3. Галич О.А. Григорій Костюк – емігрант, літературознавець, учений // Українська література в загальноосвітніх школах. – 2007. – № 1. – С. 4–9.
4. Костюк Г. Зустрічі і прощання: Спогади у двох книгах / Передм. М. Жулинського. – К.: Смолоскип, 2008. – Кн. 1. – 720 с.
5. Костюк Г. Зустрічі і прощання: Спогади у двох книгах. – К.: Смолоскип, 2008. – Кн. 2. – 512 с.
6. Сопельник Н.В. Публіцистика та мемуаристика Г. Костюка: ідейні орієнтири та проблеми поетики. – Автореф. дис. ... канд. філол. наук. – Харків, 2009. – 20 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Мажара Наталія Сергіївна – аспірантка кафедри теорії літератури та компаративістики ЛНУ ім. Тараса Шевченка.

Наукові інтереси: проблеми історії та теорії документальної літератури.

МОДЕЛЬ ЩАСЛИВОЇ РОДИНИ У ДРАМАТУРГІЇ В. ВИННИЧЕНКА

Тетяна МАКАРОВА (Кривий Ріг)

У статті визначається модель щасливої родини та чинники, які її формують. У процесі дослідження, автор приходять до висновку, що родина не може піддаватися випробуванням та диким експериментам, адже природа не приймає їх, а тих, хто йде проти неї – карає на безперспективність та самотність; щасливими стануть тільки ті батьки, які живуть в ім'я любові.

Ключові слова: морально-етичні засади, модель щасливої родини, зловтворення, добротворення, філософія щастя.

In the article the model of a happy family and factors that shape it is determined. During the research, the author concludes that the family can not be tested by wild experiments, because nature does not accept them, and those who go against it are punished by loneliness, hopelessness. Only those parents will be happy who live in the name of love.

Key words: moral and ethical principles, a model of a happy family, evilcreation, goodcreation, philosophy of happiness.

Створення нової родини – це завжди складний та відповідальний крок, який потребує чітких життєвих позицій та виважених рішень і щодо її моделі, і щодо ролі та місця дитини в ній. Кожна епоха презентує людству нові форми сімейних стосунків, відповідно до соціальних, економічних і духовних вимог суспільства та цінностей. Кінець ХХ – поч. ХХІ ст. за своєю складністю подібний до періоду до якого належить творчість В. Винниченка й, саме тому, знову змушує дослідників ґрунтовно вивчати та оцінювати проблематику його п'єс, де питанню дитини й родини відводиться визначальна роль, адже воно для драматурга особисто було надто складним та болісним. Підтверджують окреслену проблему й позиції дослідників творчості В. Винниченка.

Так, витоки щастя й щасливої родини, на думку Г. Сиваченко, слід шукати саме у філософії конкордизму, яка повинна стати «споконвічною